

RØLDAL FJELLSTYRE

5760 RØLDAL

Trondheim, 07.04.2021

Dykkar ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (oppgjør ved svar):
2020/14308

Sakshandsamar:
Hege Langeland

Vedtak i klagesak – utsetting av fisk i Hardangervidda nasjonalpark

Vi viser til klage 12.10.2020 fra Røldal fjellstyre på Statsforvaltaren i Vestland (tidlegare Fylkesmannen i Vestland) sitt vedtak 1.10.2020. Klagesaka vart oversendt til direktoratet frå Statsforvaltaren i brev 22.11.2020.

1. Vedtak

Miljødirektoratet opprettheld Statsforvaltaren i Vestland sitt vedtak 1.10.2020 om avslag på søknad om utsetting av fisk i Nordre og Sørå Steggjavotna. Vedtaket er fatta etter forskrift om Hardangervidda nasjonalpark § 4 punkt 4.2.4 andre ledd, jf. forvaltningslova § 34 fjerde ledd.

2. Kort om bakgrunnen for saka

Røldal fjellstyre søkte 5.6.2020 om utsetting av fisk i tilnærma fisketomme vatn i Røldal statsallmenning. Statsforvaltaren i Vestland fatta vedtak 1.10.2020 om utsetting av fisk i Hardangervidda nasjonalpark etter forskrift 10. april 1981 nr. 4830 om vern for Hardangervidda nasjonalpark. I vedtaket avsto Statsforvaltaren søknad frå Røldal fjellstyre om utsetting av fisk i Nordre Steggjavotna, Sørå Steggjavotna og Vestre Middyrvatn på Røldal Statsallmenning.

Røldal fjellstyre sendte inn to klagar 12.10.2020 kor det i den eine klagen ble peika på at Statsforvaltaren hadde handsama søknaden feil ettersom Vestre Middyrvatn ikkje ligg i nasjonalparken. I den andre klagen blei det klaga på avslaget på søknaden om utsetting av fisk i Nordre Steggjavotna og Sørå Steggjavotna. Statsforvaltaren har handsama saka om utsetting av fisk i Vestre Middyrvatn i eiga sak ettersom vatnet ikkje ligg i nasjonalparken. Saka som er oversendt Miljødirektoratet, og som vedtaket her gjeld, er utsetting av fisk i Nordre Steggjavotna og Sørå Steggjavotna.

Grunngjeving av klagen

Fjellstyret meiner at retningslinjene i forvaltningsplanen for utsetting av fisk er oppfylt ettersom bestanden både er truga og svak. Dei aktuelle vatna er av dei med størst verdi for fritidsfiske på

statsallmenningen, men fiskebestanden er svak. I staden for å gi avslag om utsetting av fisk i enkeltvatn, bør det verte laga eit styringsdokument for statsallmenningen tilpassa lokale høve, der ein avgjer kva vatn det skal vere fisk i på Hardangervidda. Fjellstyret er einig i at vatna på Statsallmenningen ikkje er viktige for næringsfiske, men meiner vatna har stor verdi for fritidsfiske. Fjellstyret meiner at kompetansen til å vurdere kva vatn som har stor verdi eller ikkje for fiske ligg hos fjellstyra lokalt. Søknad om utsetting av fisk, må i seg sjølv vera eit tungtvegande argument og bevis for vatnet sin verdi som fritidsfiske.

Fjellstyret peiker på at situasjonen er motsett på Røldal statsallmenning enn for resten av Hardangervidda og at geografiske forhold og snøforhold inneber dårlege gyteforhold - vatna på Røldal Statsallmenning er stort sett fisketomme. Etter at nasjonalparken vart etablert har det komplisert fiskeutsetting og det har stort sett vore slutt på dette i Røldal statsallmenning. Fiskestammene har i løpet av 2000-tallet nesten vorte utraderte. På 2010-talet har fjellstyret fått løyve til utsetting av fisk i nærmast alle vatna der ein trengte å byggje opp at fiskestamma, med unntak av Søre og Nordre Steggjavotna. Fjellstyret sin hypotese er at med meir fisk vil bruken av fjellområdet også ta seg opp. Det kan ein sjå for Holmavatnet, kor interessa er på veg opp etter utsetting av fisk rundt 2014. Røldal fjellstyre meiner at Statsforvaltaren har manglande kjennskap til lokale høve og at vedtaket vil gje presedens for seinare søknadar, slik at store delar av Røldal statsallmenning vil verte utan aurefisk.

Røldal Statsallmenning har i klagen lagt ved eit kart og opplyst at det er 10 vatn (på statsallmenningen innanfor nasjonalparkgrensa) kor det har vore satt ut fisk, men der ein er avhengig av fiskeutsetting for at vatna ikkje skal bli fisketomme. Dette utgjer ifølgje styret ein brøkdel av vatn og tjørn på statsallmenningen - det er (som hovudregel) berre sett ut fisk i dei aller største vatna. Vedtak om utsettingsforbod på statsallmenningen vil bety at det ikkje vil vere fisk vestom Songavassdraget på Hardangervidda. Dette er i strid med formålsparagrafen i verneforskrifta kort det går fram at området også skal kunne nyttast for mellom anna naturvennleg friluftsliv og jakt og fiske. Det vil også innebære å fjerne allmenningsrettane som Fjellstyret skal forvalte etter fjellova. Dersom det ikkje vert lagt til rette for at det skal vere fisk i vatna, kan ikkje dei same vatna nyttast til fiske og ein fiskerett vil da heller ikkje ha noko verdi.

Røldal fjellstyre er einig i at det for det biologiske mangfaldet på Hardangervidda ville vore bra om fleire vatn var fisketomme, men meiner ein ikkje oppnår dette ved at Røldal statsallmenning bidreg med endå fleire fisketomme vatn. Fjellstyret meiner ei slik forvaltning vil vere positivt dersom forholdet mellom fisketomme vatn og fisk med vatn var tilnærma lik overalt på vidda. Verdien av auren for brukarane av statsallmenningen er enorm.

Statsforvaltaren sine vurderingar

Statsforvaltaren har vist til at Hardangervidda i utgangspunktet er eit område som var fritt for fisk, men at auren for lange tider sidan fekk hjelp av menneske for å etablere seg her. Statsforvaltaren kunne ikkje sjå at dei vatna som det var søkt om utsetting i, var viktige for næringsfiske, eller har sær stor verdi for fritidsfiske. Vidare blei det lagt vekt på at det i dag er aure i sær mange vatn på Hardangervidda, slik at det for det biologiske mangfaldet vil vere bra om nokre vatn er fisketomme.

Statsforvaltaren meiner difor at det ikkje er grunnlag for å gi løyve til utsetting av fisk etter verneforskrifta og forvaltningsplanen. Det er også vist til at det i 2009 vart gitt avslag på søknad om

utsetting av fisk i dei høgtliggande vatna i statsallmenningen. Statsforvaltaren meiner også no at det ikkje bør verte sett ut fisk i Nordre og Sørå Steggjavotna utan det inngår i ein eventuell driftsplan fordi det er viktig for det biologiske mangfaldet at nokre vatn er fisketomme.

3. Miljødirektoratets vurdering

Hardangervidda nasjonalpark er oppretta gjennom forskrift 10. april 1981 nr. 4830 om vern for Hardangervidda nasjonalpark. Formålet med nasjonalparken er å verne ein del av eit særleg verdfullt høg fjellsområde på ein slik måte at landskapet med planter, dyreliv, natur- og kulturminne og kulturmiljø vert bevart. Samstundes skal området kunne nyttast for landbruk, naturvenleg friluftsliv og naturoppleving, jakt og fiske og undervisning og forskning, jf. forskrift om vern for Hardangervidda nasjonalpark § 2.

Etter verneforskrifta § 4 pkt. 4.2.4 annet ledd er det forbode å sette ut fisk og andre ferskvassorganismar i nasjonalparken. Forvaltningsstyresmakta kan etter same regel gi løyve til å sette ut fisk etter retningslinjer fastsett i forvaltningsplanen.

I Forvaltningsplan for Hardangervidda nasjonalpark med landskapsvernområde (januar 2011) står det:

"Løyve til utsetjing kan likevel gjevast for å styrke ein truga eller svak bestand, eller for å bygge opp att lokal fiskestamme.

Løyve til utsetjing kan også gjevast i særlege tilfelle for å motvirke menneskeskapt påverknad. Det skal ikkje setjast ut fisk i vatn som tidlegare har vore utan fisk." ¹

"Vatn som er viktige for næringsfiske kan kultiverast etter driftsplan godkjent av Fylkesmannen jf. forskrifta for nasjonalparken i kap. 4.2.4 jf. forvaltningsplanens kap. 4.6." ²

Fjellstyret har i søknad 12. mars 2020 til Vestland fylkeskommune opplyst at det er mogleg at det i Steggjavotnane i løpet av 80-talet vart satt ut fisk i regi av Fjellstyret, men at eventuell dokumentasjon på dette er forsvunnen. Vatna er no nærmast fisketomme, ifølge Fjellstyret. Det er ikkje ytterlegare opplysningar om når fisk blei satt ut i vatna, men slik saka er opplyst, er det lenge sidan det vart gjort.

Statsforvaltaren avlo søknad om utsetting av fisk i desse vatna også i 2009. I Statsforvaltaren sitt vedtak frå 2009 blei det vidare gjeve avslag på utsetting i fire andre vatn på allmenningen. Miljødirektoratet forstår det slik at det no berre er Holmavatnet kor det vert gitt løyve til utsetting av fisk på Røldal statsallmenning i nasjonalparken. Fjellstyret har løyve etter anna regelverk til utsetting i andre vatn utanfor nasjonalparken.

Utgangspunktet er at utsetting av fisk er forbode i nasjonalparken. Av omsyn til brukarane av nasjonalparken er det opna for å kunne gi løyve i samsvar med retningslinjer i forvaltningsplanen. I forvaltningsplanen seier retningslinjene at det er aktuelt å gi løyve til utsetting i samband med næringsfiske etter driftsplan og for å styrke ein truga eller svak bestand. Vatna har ikkje verdi for næringsfiske, jf. opplysningane i saka.

¹ Forvaltningsplanen kap. 4.6

² Forvaltningsplanens retningslinjer for landbruk og næringsutnytting av landbrukseigedomar i kap. 5.1

Forvaltningsplanen seier vidare at det ikkje skal gjevast løyve til utsetting i vatn som tidlegare har vore utan fisk. Dette synes ikkje å vere tilfellet i saka her. Det går fram av søknaden at det har vore sett ut fisk i vatna tidlegare (truleg for lenge sidan). Dette er ikkje motsagt av Statsforvaltaren. Retningslinjene i forvaltningsplanen gir difor ikkje eit klart svar i saka.

Det er ingen som har krav på løyve etter verneforskrifta. Verneføremålet seier at Hardangervidda skal kunne nyttast for fiske. Det kan ikkje tolkast som ei føring om at utsetting av fisk skal skje, men at det skal vere høve til å fiske i nasjonalparken. Saka skal vurderast ut frå korleis utsettinga kan påverke verneverdiane i nasjonalparken opp mot omsynet til framtidig fritidsfiske i vatna på statsallmenningen.

Verneformålet er å ta vare på artane og økosystema på Hardangervidda. Det står i søknaden at dei aktuelle vatna er nær fisketomme og at utan utsetting av fisk vil vatna på sikt bli heilt utan fisk pga. dei dårlege gyteforholda. Utsetting av fisk i vatn som er eller vil bli fisketomme påverkar artsmangfaldet i vatna. Naturlege fisketomme vatn er viktige for å oppretthalde dei naturlege økosystema og det biologiske mangfaldet i vatna. Statsforvaltaren meiner det vil vere bra for det biologiske mangfaldet om nokre vatn er fisketomme ettersom det er fisk i mange av vatna på Hardangervidda.

Det er i dag ein restriktiv praksis med omsyn til utsetting i fisketomme vatn høgt i fjellet også utanfor verneområda. Bakgrunnen for dette er at fisketomme vatn ofte har eit unikt artsmangfald og har potensiale for å ha sjeldne samfunn av botndyr og plankton som er særlege vare for fiskepredasjon. På grunn av omfattande utsetting og spreiding av fisk utanfor deira naturlege leveområde dei siste 150 åra, er det i dag svært få naturleg fisketomme vatn att i Noreg. Dette har føra til at mange invertebratar har blitt sjeldne og utrydda frå mange lokalitetar.

Fjellstyret meiner at området vil bli viktig for fritidsfiske dersom ein får bygd opp fiskestammen i vatna. Det er vanskeleg å vurdere kor viktig området vil bli for fritidsfiske i framtida med utsetting av fisk i vatna. Vi antar utsetting vil kunne ha verdi for lokalbefolkninga og for rekruttering lokalt. Det er samstundes andre vatn som kan nyttast for fritidsfiske på Hardangervidda. Røddal statsallmenning har også fiskevatn utanfor nasjonalparken. Miljødirektoratet har vurdert Fjellstyret sine argument for utsetting, men meiner omsynet til nasjonalparken og verneverdiane i slike høve må ha særleg tung vekt i saka - og det vert vidare vist til praksis i slike sakar utanfor verna område.

Miljødirektoratet har etter ei samla vurdering ikkje funne grunn til å setje Statsforvaltaren si skjønnsmessige vurdering til side.

4. Klagerett

Vedtaket er endeleg, og de kan ikkje klage på vedtaket.

Helsing
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Knut Fossum
seksjonsleiar

Hege Langeland
seniorrådgjevar

Tenk miljø - vel digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Statsforvaltaren i Vestland
Ullensvang kommune
Vestland fylkeskommune

Njøsavegen 2
Opheimsgate 31
Postboks 7900

6863	LEIKANGER
5750	ODDA
5020	BERGEN